N:o 6.

Ank. till Riksd. kansli den 25 april 1899, kl. 1 e. m.

Sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fjerdingsmansbestyrets utgörande, äfvensom i ämnet väckta motioner.

Genom proposition, n:o 2, af den 3 december 1898 har Kongl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af protokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

angående fjerdingsmansbestyrets utgörande.

Med upphäfvande ej mindre af §§ 1, 2, 3, 4 och 5 af nådiga stadgan angående fjerdingsmän den 1 juni 1850 än äfven af nådiga kungörelserna den 9 augusti 1851 angående förändring i stadgandena om skyldigheten till deltagande i fjerdingsmansbestyret och den 20 april 1866 angående förändrad grund för utgörande af fjerdingsmansaflöning, förordnas som följer:

§ 1.

Till biträde för kronobetjeningen skall inom hvarje socken finnas fjerdingsman.

Är socken af större vidd, må två eller flere fjerdingsmän, efter pröfning af Konungens befallningshafvande, derstädes anställas, sedan socknemännen å kommunalstämma blifvit hörde och kronofogden sig yttrat.

Då, inom samma länsmansdistrikt, smärre socknar angränsa hvarandra, må, på lika sätt, bestämmas om anställande för två eller flera sådana af endast *en* fjerdingsman.

§ 2.

Fjerdingsmansbefattningen är ett menighetsbestyr.

Fjerdingsman utses å kommunalstämma för en tid af minst tre år.

§ 3.

Fjerdingsman skall förses med skälig aflöning, som å kommunalstämma bestämmes och som skall utgöras efter enahanda grund, som för kommunalutskylder i allmänhet är eller kan varda föreskrifven.

§ 4.

Då fjerdingsman blifvit å kommunalstämma utsedd, skall stämmans ordförande om valet ofördröjligen göra anmälan hos kronofogden i orten; och ankommer det på kronofogden att pröfva den utsedda personens lämplighet för befattningen.

Äro två eller flera socknar sammanslagna till ett fjerdigsmansdistrikt och enas dessa icke i valet af fjerdingsman, eger kronofogden till fjerdingsman utse den af de valde, han finner dertill lämpligast.

Antagningsbevis för fjerdingsman utfärdas afgiftsfritt af kronofogden. Hvarje sådan tillsättning låter han i distriktet kungöra.

§ 5.

Ej må någon vara fjerdingsman, som ej uppnått mydig ålder och råder sig sjelf, är välfrejdad samt gjort sig känd för ordentlighet och pålitlighet i sitt lefverne.

§ 6.

Kronofogden har att tillse, att fjerdingsmansbefattning varder i stadgad ordning tillsatt, och eger vid uppkommen ledighet förordna lämplig person att, på fjerdingsmansdistriktets bekostnad, uppehålla befattningen, intill dess fjerdingsman varder å kommunalstämma utsedd samt af kronofogden efter pröfning enligt § 4 godkänd.

Befinnes antagen fjerdingsman under tjenstgöringstidens lopp icke vidare vara för befattningen lämplig, eger kronofogden skilja honom från densamma; och göre kronofogden derom anmälan hos kommunalstämman samt förfare i öfrigt på sätt här ofvan i fråga om uppkommen ledighet är föreskrifvet.

§ 7.

Närmare bestämmelser angående fjerdingsmän och deras åligganden meddelas af Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1900, dock att, der vid tiden för denna lags utfärdande särskildt antagen fjerdingsman finnes för viss tid anställd, denne må under denna tid i tjensten qvarstå.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 213, har herr J. Andersson i Tenhult yrkat, att § 3 af ifrågavarande lagförslag måtte erhålla följande lydelse:

»Fjerdingsman skall förses med aflöning, som å kommunalstämma betsämmes och som skall utgöras efter enahanda grund, som för kommunalutskylder i allmänhet är eller kan varda föreskrifven. Staten bidrager med 50 kronor för hvarje fjerdingsman.»

Uti en likaledes inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 218, har herr N. Andersson i Pettersborg föreslagit, att § 6 måtte få följande förändrade lydelse:

»Kronofogden — tillsatt, och vid uppkommande ledighet att kommunalnämnden genast utser lämplig person till att uppehålla befattningen intill — — — — — —

Befinnes antagen fjerdingsman under tjenstgöringstidens lopp icke sin tjenst fullgöra, eger kronofogden skilja honom från densamma; och göre kronofogden — — — — — —

Till stöd för Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning har föredragande departementschefen till åberopade statsrådsprotokollet, efter anmälan för Kongl. Maj:t af Riksdagens skrifvelse den 3 maj 1895, deruti Riksdagen hemstält, att Kongl. Maj:t ville låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till bestämmelser i syfte att fjerdingsmansbestyrets utgörande omgångsvis mellan hemmanen måtte varda afskaffadt, erinrat, hurusom nu gällande bestämmelserna i fråga om tillsättande af fjerdingsmän och om skyldigheten att deltaga i fjerdingsmansbestyrets fullgörande funnes meddelade i nådiga stadgan angående fjerdingsmän den 1 juni 1850, nådiga kungörelsen angående förändring i stadgandena om skyldigheten till deltagande i fjerdingsmansbestyret den 9 augusti 1851 samt nådiga kungörelsen angående förändrad grund för utgörande af fjerdingsmansaflöning den 20 april 1866.

Förstberörda stadga innehölle uti §§ 2 och 3 hufvudbestämmelserna i ämnet, och hade dessa paragrafer följande lydelse:

»§ 2.

Fjerdingsmansbefattningen är ett menighetsbestyr. Om sättet och ordningen för utgörandet af detta åliggande må socknemännen inom hvarje socken eller fjerdingsmansdistrikt å sockenstämma för viss tid öfverenskomma; börande Kongl. Maj:ts befallningshafvande söka att dylika föreningar, så vidt möjligt är, befordra. Der sådan förening ej kan tillvägabringas, kommer med skyldigheten till fjerdingsmansbefattningens bestridande att tills vidare förhållas på sätt hittills varit stadgadt.

§ 3.

Utöfvas fjerdingsmansbefattningen i tur mellan dem, som enligt förening eller lag dertill skyldige äro, då skall ombyte årligen ske, der ej

annorlunda blifvit särskildt öfverenskommet; och vare den, som ej vill eller kan sysslandet sjelf utföra, i förra fallet berättigad och i det senare pligtig att i sitt ställe sätta annan person, som kronofogden pröfvar dertill lämplig.

Har i sockenstämma beslut fattats, att, i stället för tjenstgöring i tur, viss person, som dertill finnes benägen, skall, för längre eller kortare tid, till fjerdingsmän antagas, ankomme ock på kronofogden att pröfva sådan persons lämplighet för befattningen.»

Uti nådiga kungörelsen den 9 augusti 1851 förklarades — jemte det skyldigheten till deltagande i fjerdingsmansbestyret på visst sätt utsträcktes, under vilkor att vissa, med bestämd aflöning försedde fjerdingsmän antoges — att, om frälse-, kronoskatte- samt kronohemmansinnehafvare beslutade, att befattningen borde utöfvas omgångsvis emellan hemmanen, bestyret fortfarande skulle dem sjelfva ensamt åligga.

Genom nådiga kungörelsen den 20 april 1866 hade slutligen stadgats, att aflöning till fjerdingsman skulle utgöras efter enahanda grund, som för kommunalutskylder i allmänhet vore eller kunde varda föreskrifven.

Beträffande det sätt, på hvilket inom de särskilda kommunerna fjerdingsmansbestyret faktiskt utgjordes, framginge af de i nu förevarande ärende inkomna yttrandena, att åtminstone inom Upsala, Södermanlands, Östergötlands, Kopparbergs, Vesterbottens och Norrbottens län numera icke funnes andra än särskildt anstälda fjerdingsmän, samt att detta bestyr äfven inom öfriga län syntes bestridas på enahanda sätt, med undantag dock för Jönköpings, Elfsborgs och Vermlands län, der fjerdingsmanssysslan uppgifvits i regeln utöfvas i tur mellan hemmansegarne eller efter annan omgång.

Till stöd för sin uti förevarande skrifvelse gjorda framställning hade Riksdagen framhållit, att fjerdingsmansbestyret, der det omgångsvis mellan hemmanen utgjordes, kunde vara orättvist fördeladt och ofta blefve synnerligen betungande för de små jordegarne, samt att de mångfaldiga göromål, delvis af ganska magtpåliggande beskaffenhet, som enligt gällande författningar ålåge en fjerdingsman, äfven stälde icke ringa anspråk på hans erfarenhet och duglighet, och att det vore att förutse, att detta kraf kunde bättre tillgodoses, om aflönade fjerdingsmän anställdes.

Behofvet af en förändring i förevarande hänseende hade jemväl vitsordats af samtliga i ärendet hörda vederbörande; och hade till stöd

derför ytterligare åberopats, hurusom fjerdingsmansbestyrets utgörande omgångsvis icke allenast vore betungande för innehafvare af mindre hemmansdelar, utan jemväl i öfrigt medförde väsentliga olägenheter, ej minst för kronobetjeningen, enär i dylika fall ej kunde förekommas, att befattningen understundom råkade att innehafvas af dertill olämpliga personer, samt det i alla händelser vore nästan omöjligt att under den korta tjenstetiden för en sålunda anställd fjerdingsman kunna bibringa honom nöjaktig kännedom om de till befattningen hörande göromål, för hvilka han oftast egde föga intresse, under det deremot en för längre tid tillsatt och aflönad fjerdingsman i allmänhet med mera nit egnade sig åt tjensten samt vore i tillfälle att förvärfva sig sådan erfarenhet och insigt, att kronobetjeningen af honom verkligen kunde erhålla det biträde, som med befattningen vore afsedt och numera oftare än förr behöfde påkallas till följd af den utvecklade industrien å landsbygden och den rörlighet i fråga om dess befolknings bostadsförhållanden, hvilken deraf likasom ock af andra orsaker föranleddes.

Hvad sålunda anförts till stöd för afskaffande af fjerdingsmansbestyrets utgörande omgångsvis mellan hemmanen, der ett sådant utgörande ännu förekomme, syntes departementschefen ådagalägga behofvet af en dylik förändring, likasom ock den omständigheten, att flertalet kommuner, med frångående af det äldre sättet för fjerdingsmansbestyrets utgörande, antagit särskildt anstälda personer för befattningens skötande, talade för reformens lämplighet.

Beträffande då det sätt, på hvilket fjerdingsmansbestyrets utgörande för framtiden borde ordnas, hade uti de inkomna yttrandena åtskilliga förslag framstälts i syfte att fjerdingsmännen skulle tillsättas af vederbörande kronofogde, dock efter kommunernas hörande i en eller annan form. En sådan anordning syntes departementschefen olämplig, väsentligen ur den synpunkten, att, om fjerdingsmannen tillsattes af statens tjensteman, man måste förutse, att kommunerna mycket snart komme att bortse derifrån, att fjerdingsmansbefattningen fortfarande vore ett menighetsbestyr, och således påkalla statsaflöning åt fjerdingsmannen. Så vidt departementschefen funne, hade icke heller i öfrigt tillräckliga skäl framlagts för att frångå det sätt, hvilket redan nu i gällande författningar alternativt anvisats och, såsom ofvan blifvit omnämndt, redan af flertalet kommuner anlitats. Enligt departementschefens mening borde sålunda den karakter af menighetsbestyr, fjerdingsmansbefattningen af ålder haft, i så måtto bibehållas, att fjerdingsmännen utsåges å kommunalstämma och af kom-

munerna försåges med skälig aflöning, hvilken, likasom nu vore fallet, der aflönad fjerdingsman antagits, borde utgöras efter enahanda grund, som för kommunalutskylder i allmänhet vore eller kunde varda stadgad.

Endast i det fall, att ett fjerdingsmansdistrikt utgjordes af två eller flera socknar och dessa icke enades i valet af fjerdingsman, borde kronofogden tilläggas ett mera direkt inflytande på valet, i det att, till lösande af den uppkomna svårigheten, åt honom borde anförtros att bland de valde utse den, han funne till befattningen lämpligast.

Nu gällande stadga föreskrefve i § 3, att, beträffande distrikt, der särskild fjerdingsman antoges, det skulle ankomma på kronofogden att pröfva sådan persons lämplighet för befattningen. Uti de afgifna yttrandena förekomme förslag, att, innan fjerdingsman utsåges å kommunalstämma, befattningen borde anslås ledig samt kronofogden yttra sig öfver de sökandes kompetens. I likhet med kammarkollegium ansåge departementschefen dock, att det kunde öfverlemnas åt kommunerna att sjelfva bestämma de åtgärder, som borde föregå valet, och att pröfningen från myndigheternas sida af lämpligheten för befattningen borde verkställas efter valet.

I fråga om hvilken myndighet denna pröfningsrätt närmast borde tillkomma, hade olika meningar uttalats så till vida, att af vissa landsstatstjenstemän föreslagits, att pröfningen väl skulle tillkomma kronofogden, men utöfvas i samråd med länsmannen. Giltiga skäl syntes departementschefen dock icke anförda, hvarför icke denna pröfning skulle fortfarande som hittills verkställas af kronofogden ensam. Något uttryckligt stadgande om rätt att i kronofogdens beslut söka ändring borde icke erfordras, då en sådan rätt vore sjelfklar; och vore det derför icke heller behöfligt att, på sätt från några håll yrkats, föreskrifva, att, då kronofogden icke kunde godkänna den af kommunen utsedde fjerdingsmannen, frågan om befattningens tillsättande skulle hänskjutas till Kongl. Maj:ts befallningshafvandes afgörande.

Till undvikande af missförstånd syntes stadgande böra meddelas derom, att fjerdingsman kunde af kronofogden skiljas från befattningen, om han icke vidare befunnes lämplig.

I de inkomna yttrandena hade från flera håll framhållits, hurusom, derest åt kommunerna öfverlemnades att sjelfva bestämma fjerdingsmännens aflöning, fara vore, att denna i många fall komme att bestämmas så låg, att duglig person icke kunde för densamma erhållas, i det att kommunerna rent af skulle kunna, såsom hittills understundom

inträffat, utbjuda fjerdingsmansbestyret till den minstbjudande. Såsom korrektiv deremot hade föreslagits, att viss minimilön för fjerdingsman skulle fastställas. På sätt kammarkollegium framhållit, syntes detta dock, med hänsyn till distriktens olika storlek och beskaffenhet i öfrigt, vara mindre lämpligt.

Ej heller vore, såsom jemväl föreslagits, närmare bestämmelser, utöfver redan befintliga, i fråga om valbarhet till befattningen af nöden, då i hvarje fall en pröfning af den valdes lämplighet egde rum.

Förutom i nu nämnda hänseenden hade af de hörda myndigheterna åtskilliga förslag till ändringar i gällande bestämmelser rörande fjerdingsmän framstälts. Otvifvelaktigt innehölle ock gällande stadga angående fjerdingsmän åtskilliga föråldrade bestämmelser. Dessa äro emellertid af administrativ art och borde icke i detta sammanhang beröras.

Deremot syntes departementschefen lämpligt, om uti en lag sammanfördes de bestämmelser, som reglera sättet för kommunernas utgörande af fjerdingsmansbestyret, och hvilka vore af beskaffenhet att erfordra Riksdagens bifall. Derest denna departementschefens mening vunne Kongl. Maj:ts bifall, skulle departementschefen framdeles återkomma till frågan om ändring af de delar uti förevarande stadga, hvilka vore af uteslutande administrativ art.

Till stöd för den förstnämnda af ofvanberörda motioner har hufvudsakligen anförts, att, enär fjerdingsmannainstitutionens väsentligaste ändamål vore att bereda statens tjenstemän hjelp och biträde, samt enligt det föreliggande förslaget jemväl statsmyndigheter skulle få icke obetydlig befogenhet att ingripa i kommunens rätt att tillsätta fjerdingsmän, det ock vore billigt, att staten i någon mån bidroge till deras aflönande.

Hvad den senare motionen beträffar, har motionären funnit betänkligt, att vederbörande kronofogde skulle ega att vid uppkommen ledighet i fjerdingsmannabefattning förordna lämplig person att uppehålla tjensten, mot ersättning, som fjerdingsmansdistriktet skulle bestrida, men kronofogden egde bestämma. Motionären ansåge, det föreskrift i stället borde meddelas derom, att kommunalnämnden skulle så väl utse vikarie som ock bestämma dennes aflöning. Likaledes har motionären hyst betänkligheter gent emot bestämmelsen, att kronofogden skulle ega skilja

från tjensten den fjerdingsman, som han ej funne vara för befattningen *lämplig,* samt befarat, att ett dylikt stadgande vore egnadt att vålla stridigheter mellan kommunerna och kronobetjeningen. Motionären ansåge derför, att endast den omständigheten, huruvida fjerdingsmannen *sin tjenst fullgjorde,* måtte i nämnda hänseende blifva bestämmande.

Det sammansatta utskottet har vid behandlingen af detta ärende funnit det föreliggande lagförslaget i allmänhet väl tillgodose de önskningsmål, som 1895 års Riksdag i skrifvelse till Kongl. Maj:t i denna fråga uttalat, och utskottet anser sig med anledning deraf böra i hufvudsak tillstyrka bifall till nämnda förslag.

I vissa punkter har utskottet dock icke kunnat dela den uppfattning, som legat till grund för de ifrågasatta lagbestämmelserna. Utskottet kan sammanfatta de anmärkningar, som utskottet ansett sig böra framställa mot förslaget, deri, att utskottet i allmänhet funnit vederbörande kronofogdars befogenhet att ingripa i kommunernas rätt att utse fjerdingsmän något för vidsträckt. Enligt lagförslagets § 4 skulle det ankomma ensamt på kronofogden att pröfva den af kommunen till fjerdingsman utsedde personens lämplighet för befattningen, och sålunda väl äfven att underkänna ett val, som enligt kronofogdens åsigt ej fallit å lämplig person. Enligt § 6 skulle kronofogden ega skilja från befattningen den fjerdingsman, som han icke funne vidare vara för befattningen lämplig. Ehuru det väl torde kunna förutsättas, att den magt, som härigenom komme att läggas i kronofogdens händer, ej blefve missbrukad, synes det dock utskottet vara lämpligare, att vissa garantier i lagen lemnas derför, att den af kommunen utsedde fjerdingsmannens lämplighet eller olämplighet för befattningen varder så objektivt som möjligt bedömd. Utskottet har trott detta mål kunna vinnas genom att till Konungens befallningshafvande öfverlemna afgörandet i detta fall, och har i öfverensstämmelse dermed föreslagit vissa ändringar af nämnda paragrafer, på sätt nedan inhemtas. Af hvad sålunda anförts framgår ock, att utskottet icke kunnat icke kunnat biträda det förslag till ändring af senare stycket i § 6, som af den sist här ofvan omförmälde motionären föreslagits.

Utskottet har vidare, i likhet med samme motionär, funnit betänkligt, att kronofogden skulle ega under ledighet i fjerdingsmanssysslan tillsätta vikarie att, *på fjerdingsmansdistriktets bekostnad,* upprätthålla befatt-

ningen, utan att någon bestämmelse hindrade kronofogden att öfverskrida den aflöning, som kommunen bestämt för tjenstens skötande, och utskottet har derför föreslagit en ändring af första stycket af § 6 i sådan rigtning. Utskottet har visserligen icke förbisett, att å andra sidan en dylik inskränkning i vissa fall möjligen kan försvåra kronofogdens uppgift att anskaffa vikarie, men då det torde kunna antagas, att kronofogden i så fall så skyndsamt som möjligen föranstaltar om platsens tillsättande med ordinarie innehafvare, lära några afsevärda olägenheter häraf ej vara att befara. Likaledes torde den af utskottet föreslagna förändringen af lagstadgandet i denna del vara att föredraga framför det af nyssnämnde motionär föreslagna stadgandet, att kommunalnämnden skulle ega tillsätta vikarie, hvilket otvifvelaktigt skulle medföra onödig tidsutdrägt.

Den i först omförmälda motion föreslagna bestämmelsen, att statsverket skulle bidraga till fjerdingsmännens aflönande, har utskottet icke kunnat gilla. Såsom ock i lagförslaget uttryckligen angifves, är fjerdingsmannabefattningen ett menighetsbestyr, och det torde derför böra åligga kommunen ensam att aflöna denna befattning.

På grund af hvad utskottet nu anfört, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med afslag å ofvanberörda i ämnet väckta motioner, må, under förklarande, att Kongl. Maj:ts proposition ej kunnat oförändradt antagas, för sin del antaga följande

(*Kongl. Maj:ts förslag.*) (*Utskottets förslag.*)

Lag angående fjerdingsmansbestyrets utgörande.

Med upphäfvande ej mindre af §§ 1, 2, 3, 4 och 5 af nådiga stadgan angående fjerdingsmän den 1 juni 1850 än äfven af nådiga kungörelserna den 9 augusti 1851 angående förändring i stadgandena om skyldigheten till deltagande i fjerdingsmansbestyret och den 20 april 1866 angående förändrad grund för utgörande af fjerdingsmansaflöning, förordnas som följer:

(Kongl. Maj:ts förslag.)

§ 1.

Till biträde för kronobetjeningen skall inom hvarje socken finnas fjerdingsman.

Är socken af större vidd, må två eller flere fjerdingsmän, efter pröfning af Konungens befallningshafvande, derstädes anställas, sedan socknemännen å kommunalstämma blifvit hörde och kronofogden sig yttrat.

Då, inom samma länsmansdistrikt, smärre socknar angränsa hvarandra, må, på lika sätt, bestämmas om anställande för två eller flera sådana af endast *en* fjerdingsman.

§ 2.

Fjerdingsmansbefattningen är ett menighetsbestyr.

Fjerdingsman utses å kommunalstämma för en tid af minst tre år.

§ 3.

Fjerdingsman skall förses med skälig aflöning, som å kommunalstämma bestämmes och som skall utgöras efter enahanda grund, som för kommunalutskylder i allmänhet är eller kan varda föreskrifven.

§ 4.

Då fjerdingsman blifvit å kommunalstämma utsedd, skall stämmans ordförande om valet ofördröjligen göra anmälan hos kronofogden i orten; och ankommer det på kronofogden att pröfva den utsedde personens lämplighet för befattningen.

(Utskottets förslag.)

§ 1.

Till biträde för kronobetjeningen skall inom hvarje socken finnas fjerdingsman.

Är socken af större vidd, må två eller flere fjerdingsmän, efter pröfning af Konungens befallningshafvande, derstädes anställas, sedan socknemännen å kommunalstämma blifvit hörde och kronofogden sig yttrat.

Då, inom samma länsmansdistrikt, smärre socknar angränsa hvarandra, må, på lika sätt, bestämmas om anställande för två eller flera sådana af endast *en* fjerdingsman.

§ 2.

Fjerdingsmansbefattningen är ett menighetsbestyr.

Fjerdingsman utses å kommunalstämma för en tid af minst tre år.

§ 3.

Fjerdingsman skall förses med skälig aflöning, som å kommunalstämma bestämmes och som skall utgöras efter enahanda grund, som för kommunalutskylder i allmänhet är eller kan varda föreskrifven.

§ 4.

Då fjerdingsman blifvit å kommunalstämma utsedd, skall stämmans ordförande om valet ofördröjligen underrätta kronofogden i orten; och ankommer det på kronofogden att pröfva den utsedde personens lämplighet för befattningen.

Finner kronofogden den utsedde personen icke lämplig, anmäle han förhållandet hos Konungens befallningshafvande, som eger att, om skäl dertill föranleda, förordna om nytt val.

(Kongl. Maj:ts förslag.)

Äro två eller flera socknar sammanslagna till ett fjerdingsmansdistrikt och enas dessa icke i valet af fjerdingsman, eger kronofogden till fjerdingsman utse den af de valde, han finner dertill lämpligast.

Antagningsbevis för fjerdingsman utfärdas afgiftsfritt af kronofogden. Hvarje sådan tillsättning låter han i distriktet kungöra.

§ 5.

Ej må någon vara fjerdingsman, som ej uppnått myndig ålder och råder sig sjelf, är välfrejdad samt gjort sig känd för ordentlighet och pålitlighet i sitt lefverne.

§ 6.

Kronofogden har att tillse, att fjerdingsmansbefattning varder i stadgad ordning tillsatt, och eger vid uppkommen ledighet förordna lämplig person att, på fjerdingsmansdistriktets bekostnad, uppehålla befattningen, intill dess fjerdingsman varder å kommunalstämma utsedd samt af kronofogden efter pröfning enligt § 4 godkänd.

Befinnes antagen fjerdingsman under tjenstgöringstidens lopp icke vidare vara för befattningen lämplig, eger kronofogden skilja honom från densamma; och göre kronofogden derom anmälan hos kommunalstämman samt förfare i öfrigt på sätt här ofvan i fråga om uppkommen ledighet är föreskrifvet.

(Utskottets förslag.)

Kronofogden har att tillse, att fjerdingsmansbefattning varder i stadgad ordning tillsatt, och eger vid uppkommen ledighet förordna lämplig person att mot den af fjerdingsmansdistriktet bestämda aflöningen uppehålla befattningen, intill dess fjerdingsman varder å kommunalstämman utsedd och enligt § 4 godkänd.

Befinnes antagen fjerdingsman under tjenstgöringstidens lopp icke vidare vara för befattningen lämplig, eger Konungens befallningshafvande skilja honom från densamma.

§ 7.

Närmare bestämmelser angående fjerdingsmän och deras åligganden meddelas af Konungen.

(Kongl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1900, dock att, der vid tiden för denna lags utfärdande särskildt antagen fjerdingsman finnes för viss tid anställd, denne må under denna tid i tjensten qvarstå.

Stockholm den 25 april 1899.

På det sammansatta utskottets vägnar

O. W. REDELIUS.

Reservation

af herr *J. Anderson*:

»Sedan Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fjerdingsmansbestyrets utgörande blifvit inom Riksdagen utdelad, hvars 3 § är af följande lydelse: »Fjerdingsman skall förses med skälig aflöning, som å kommunalstämma bestämmes och skall utgöras efter enahanda grund, som för kommunalutskylder i allmänhet är eller kan varda föreskrifven», har jag genom motion yrkat, att samma § skulle så förändras, att staten skulle deltaga i aflöningen med 50 kronor till hvarje fjerdingsman.

Orsaken, hvarför jag gjort en sådan framställning, är följande: Uti kongl. »stadgan angående fjerdingsmän» af den 1 juni 1850 synes, att bland de skyldigheter, fjerdingsman såsom sådan har, är ej att uträtta något som helst åt den kommun, der han är vald, utan hans verksamhet är för statens och det allmännas räkning. Derom har jag för egen del tillräcklig erfarenhet från den tid af 28 år som jag var fjerdingsman.

Det är nog en känd sak, att fjerdingsmännen förut, åtminstone inom en del orter inom vårt land, varit aflönade af staten dels genom jord-

bruksboställen och dels inom andra orter genom vissa qvantum kronotionde. Af bil. A synes, att inom Östergötlands län, oaktadt många fjerdingsmansboställen under senare tider blifvit försålda, ännu äro 18 stycken qvar. Beträffande de fjerdingsmän, som äfven kallades kronorättare, som fingo spanmålslön, voro flere tjenstgörande samtidigt med mig, och det var ej sällan att de och jag hade samtidiga förrättningar, såsom vid kungs- och kronoskjuts, vid beväringsmönstringar, att åtfölja beväringen till samlingsställen, då den skulle gå till öfningsmöten m. m. De sålunda af staten under min tid aflönade äro antecknade på bil. B; den siste af desse afled den 13 mars detta år. I mån som desse antingen togo afsked eller afledo upphörde sådan ersättning, så att deras efterträdare ej fingo någon lön af staten.

Då fjerdingsmännen sålunda under såväl äldre som senare tider haft aflöning af staten, och fråga nu föreligger att antaga en lag rörande fjerdingsmansbestyret, bör ingen förtänka den, som ifrågasätter, att staten hädanefter borde deltaga i aflöningen; men då jag inom utskottet ej fått något understöd för min framställning, har jag ingen anledning antaga, att Riksdagen vill bifalla min motion, och vill derför rigta min uppmärksamhet på annat håll.

Då kongl. stadgan den 1 juni 1850 och kongl. kungörelsen den 9 augusti 1851, som ännu äro gällande, innehålla, att fjerdingsmän inom socknarna skola finnas, och att det står hvarje församling fritt att besluta att antingen låta fjerdingsmansbefattningen utöfvas omgångsvis emellan hemmanen eller mot aflöning hålla fjerdingsman, kan jag, då staten ej vill deltaga i kostnaden, icke vara med om att fråntaga socknarna den valfrihet och beslutanderätt de nu ha — och genom lag tvinga dem att antaga och aflöna en eller flere tjenstemän under namn af fjerdingsmän. Den, som känner landtliga förhållanden, vet mer än väl, hvilka stora, ja på sina ställen oerhördt stora kommunalskatter som nu förekomma, och derför kan det icke vara rådligt att genom lag tvinga till ännu större utgifter, helst då det är fråga om löner till tjenstemän, som ej ha något att syssla åt dem som tvingas att erlägga aflöningarna.

Med anledning af hvad här blifvit anfördt, får jag yrka,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition ej må af Riksdagen antagas.»

Bil. A.

Utdrag ur statsutskottets memorial n:o 45 den 30 april 1897 rörande Östergötlands län.

Härad	Socken	Indragna fjerdingsmans-boställen	Mtl	Pag.	N:o	Arrende-belopp	
Valkebo	Rappestad	Rappestad Lillegård ...	1/4	66	12	360	—
»	Sjögestad	Prestorp	1/4	66	14	275	—
Åkerbo	Rystad	Rydsätter	—	68	9	216	—
»	Törnevalla	Klintorp	1/4	68	2	430	—
Hammarkinds	Vestra Husby	Önstorp	3/8	74	3	205	—
»	Skällvik	Segerstorp	1/2	76	3	520	—
Skärkinds	Östra Ryd	Hanevik	1/2	76	11	460	—
Finspånga läns	Risinge	Skirbotorp	—	78	10	130	—
»	Vånga	Skogen	1/8	78	11	231	—
Bråbo	Qvillinge	Häradsveden	1/2	78	19	500	—
Göstrings	Hof	Pryssgård	3/8	84	2	375	—
Vifolka	Veta	Häggarp	1/8	86	3	425	—
»	Viby	Ubbarp	1/4	86	7	440	—
»	»	Stålarp	1/4	86	8	290	—
Dahls	Örberga	Krigsberga	5/8	90	14	725	—
Aska	Hageby	Hageby Ödegård	1/4	90	17	900	—
»	Helgona	Lagmansberga	1	92	9	400	—
»	Vinnerstad	Vårby Vestergården ...	3/4	94	4	580	—
					Summa	7,462	—

Medelarrende 414 kronor 56 öre.

Bil. B.

Förteckning på de fjerdingsmän, som också kallades kronorättare, inom *Tveta härad* af Jönköpings län, som jag personligen kände, hvilka af ortens kronofogde uppburo efter markegångspris ersättning för anvisad kronotionde såsom lön.

Tveta härad,	Rogberga	socken,	Sven Svensson i Häljaryd.
» »	Öggestorp	»	Gustaf Johansson i Romelsjö.
» »	Forserum	»	Joh:s Lax i Ekön.
» »	Barkeryd	»	Sven Blom i Hulu.
» »	Barnarp	»	Jöns i Målen.
» »	Bankeryd	»	Fr. Cedervall i Krabberyd.
» »	Nässjö	»	Joh:s Ågren i Gamlarp.
» »	»	»	Johan Jonasson i Gissarp, död den $^{13}/_{3}$ 1899.
Vista härad,	Skärstad	socken,	— — — — — — —

Stockholm den 25 april 1899.

J. Anderson.

Herr *Billing* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom det sammansatta utskottet.

STOCKHOLM, CENTRAL-TRYCKERIET, 1899.